argentona 1950-2012,

notes sobre l'evolució de l'agricultura local segons els canvis en el paisatge

ORIOL BASSA I VILA

Si avui observem una imatge aèria d'Argentona, descobrirem que es tracta d'un municipi predominantment forestal, però no sempre ha estat així. Si analitzéssim els darrers 100 anys, podríem afirmar que fins a la dècada dels 60 del segle passat, hi predominava el sòl agrícola, i posteriorment, per causes econòmiques, s'anaren abandonant les pitjors terres productives i les més allunyades del poble, i les més planes i riques foren ocupades pels nuclis urbans, els polígons industrials i les autovies, fins arribar a la situació actual.

Si triem com a punt de partida l'any 1956, del qual existeixen les imatges aèries de tot l'Estat que va realitzar l'exèrcit dels Estats Units d'Amèrica entre 1956 i 1957, conegut com Vol Americà USAF56 de la sèrie B, que es pot consultar a l'Ortofoto 1, observem a primera vista que Argentona era un municipi agrícola, on els diferents conreus dominaven un 70% del territori, els boscos i brolles un 30%, i els nuclis urbans, un 1,6% del municipi.

A la pàgina següent veiem la imatge aèria actual, l'ortofoto 2, on es constata amb claredat que el bosc ha ocupat la major part del territori. El major canvi d'usos del sòl es detecta al marge esquerre de la riera d'Argentona, concretament als Veïnats de Traià i la Pujada, on al 1956 els conreus abastaven la major part del territori, i el bosc estava reduït a la part superior del terme, als Turons d'en Dori, de Cabanyes i de les Rovires, a més dels alzinars i bosquines de ribera que resseguien, a banda i banda, les lleres dels torrents. Així, els conreus de vinya i de fruiters de secà (ametllers, garrofers..) i de cereals de secà, dibuixaven un paisatge molt més divers i obert que el que tenim avui, on dominen les pinedes de pi pinyer i cada dia més, la regeneració dels alzinars sota

Municipi	Bosc		Matollars	Prats	Improductiu		Conreus	Total (ha)
	dens	clar			natural	artificial		
Argentona 1950	21,10%	8,77%	3,22%	0,40%	0,10%	1,58%	70%	
Superfície	532,14	221,18	81,21	10,09	2,52	39,85	1765,40	2522
Argentona (2) 2000	63,24%	0,91%	3,75%	0,53%	0,31%	11,82%	19,43%	
Superfície	1594,91	22,95	94,58	13,37	7,82	298,10	490,02	2522

Taula 1. Usos del sòl a Argentona

(1) Font: Elaboració O. Bassa, basada en les imatges del vol americà USAF56

(2) Font: Inventari de cobertes de sòl. IEFC (2000-2004)

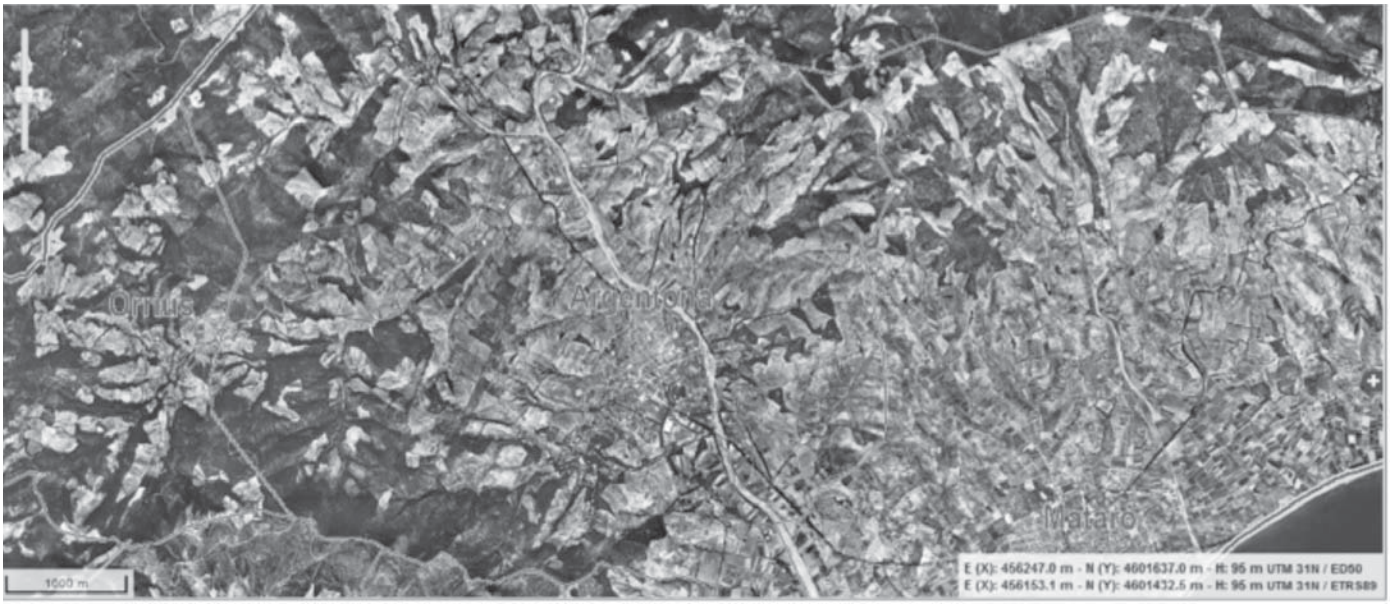

Ortofoto 1. Argentona, 1956-57 (Font ICC)

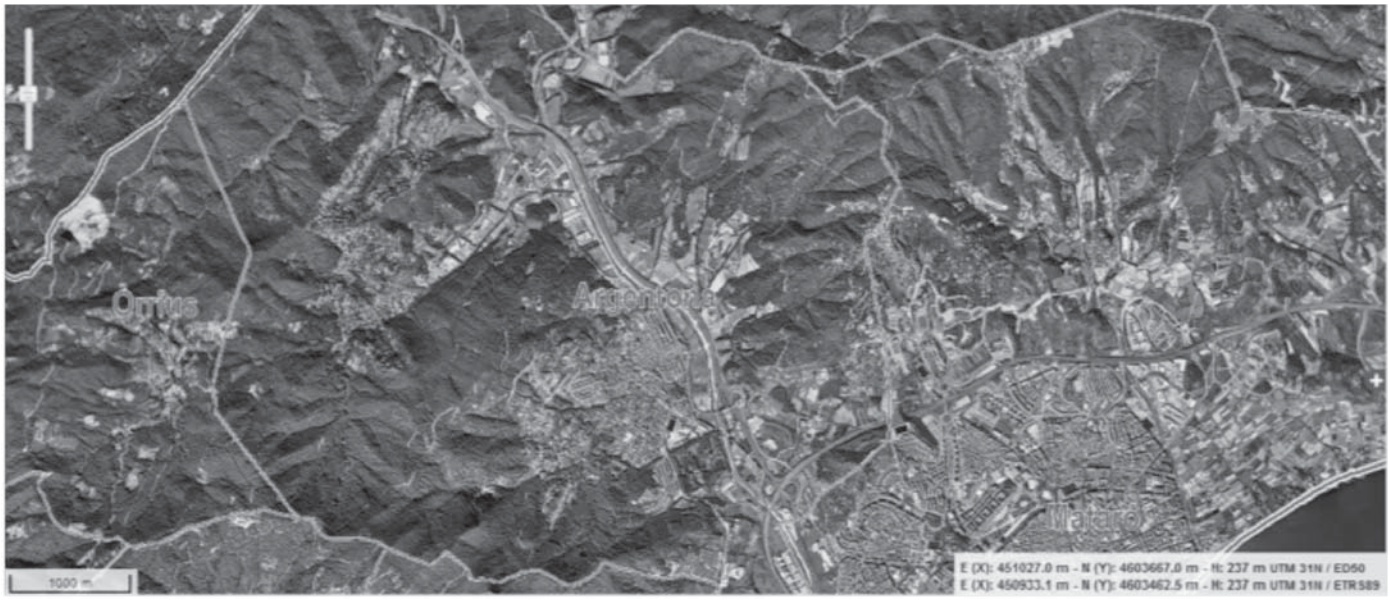

Ortofoto 2. Argentona, 2012 (Font ICC)

aquestes pinedes.

També hi ha canvis substancials del paisatge a la vall de Clarà i de Riudemeia, on els conreus d'antany han estat ocupats per les urbanitzacions de can Raimí, can Cabot i Les Ginesteres.

Un altre dels canvis substancials del paisatge, són les infraestructures. L'any 1956, únicament observem les carreteres que unien Argentona amb Mataró, Vilassar, Granollers, Dosrius i Òrrius, però actualment hi ha tota una nova trama d'autovies i d'altres infraestructures visibles, com les xarxes elèctriques. Unes infraestructures que, a més a més d'ocupar els millors sòls agrícoles, han creat barreres en el territori i han limitat, en molts casos, les connexions biològiques i humanes, i han causat d'altres impactes ambientals, com la contaminació sonora, variacions en microclimes, o bé l'increment del risc d'inundacions.

Aquestes dades de fotointerpretació i anàlisi de les imatges aèries, es confirmen amb les dades del sector agrícola. Si valorem el número d'explotacions, segons les dades que consten a l'IDESCAT, tenim que al 1982 hi havia 168 explotacions, comptant les agrícoles i ramaderes. Al 1999, ja només en quedaven 48, amb una reducció del 71%, i avui dia, en queden 20. Així, des de 1999 fins avui, en només 30 anys, les explotacions agrícoles a Argentona s'han reduït en un 88%. Proporcionalment s'ha rebaixat el pro-

Sectors econòmics	Argentona	Maresme	Catalunya
Superfície agrícola utilitzada (SAU). Hectàrees. 2009			
Terres llaurades	93	3.173	792.425
Pastures permanents	0	652	355.107
Total	93	3.826	1.147.532
Terres llaurades. Per tipus de conreu. Hectàrees. 2009			
Herbacis	89	2.733	511.150
Fruiters	0	86	110.819
Olivera	3	18	101.236
Vinya	1	226	61.391
Altres	1	110	7.829
Total	93	3.173	792.425
Explotacions agràries. Segons tinença de terres. 2009			
Sense terres	2	12	1.519
Amb terres	31	766	59.320
Total	33	778	60.839
Explotacions agràries. Segons tinença de ramaderia. 2009			
Sense ramaderia	26	640	47.172
Amb ramaderia	7	138	13.667
Total	33	778	60.839

Taula 1. Dades del sector agrícola d'Argentona, el Maresme i Catalunya (Font: Idescat)

ducte interior brut agrícola, com la mà d'obra empleada a aquestes explotacions: de les 400 persones l'any 1982, a les 24 persones que avui són agricultors com a dedicació principal.

Les causes d'aquest abandonament continuat del sòl agrícola argentoní han estat diverses. A continuació en citarem algunes de les més significatives:

- Abandonament de les terres agrícoles de menor qualitat, amb major pendent i més fredes, més difícils i costoses de treballar, i menys productives.
- Pel que fa a la mà d'obra, l'obtenció de majors rendes del treball als sectors industrial i de serveis.
- La no titularitat de les terres, que obligava a molts dels pagesos a llogar el sòl, encarint els costos de producció.
- L'atomització de les explotacions agràries, que dificultava la mecanització i la comercialització, entre d'altres.
- La pèrdua de mercat per la competència dels productors exteriors, tant pel que fa al preu com per la temporalització.
- Ocupació del sòl pels nous nuclis urbans, els polígons industrials i les autovies.

Síntesi

En només 50 anys, els paisatges d'Argentona han canviat considerablement: hem passat d'un municipi agrícola a un municipi forestal, amb tot el que representa de pèrdua de diversitat, producció econòmica i homogeneïtzació del territori.

Avui som en un dels períodes més difícils per a l'agricultura d'Argentona i el Maresme, però a la vegada, hi ha noves experiències que es sumen a les tradicionals, integrant-se pagesos joves que introdueixen l'agricultura ecològica, amb d'altres professionals que, tots plegats, continuen produint productes de qualitat i proximitat, i preservant i ordenant un territori fràgil, malgrat la situació de globalització i la crisi que afecta a tota la societat i al sector agrícola en particular.